СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ. OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION
ТРИ ЦЕНТИ РІК XLV. Ч. 128. Джерзі Ситі, Н. Дж., пятниця, 4-го червня, 1937. VOL. XLV. No. 128. Jersey City, N. J., Friday, June 4, 1937. THREE CENTS

УРЯД НЕ ПЛЯНУЄ НОВОЇ АКЦІЇ В ЕСПАНСЬКІЙ СПРАВІ

ВАШИНҐТОН.—Президент Рузвелт відбув конференцію зо своїми головними дипльоматичними дорадниками з департаменту стейту. Ґоворено про еспанську ситуацію. По конференції президент подав пресі заяву, що уряд далі стоїть на своїм становищі, яке він заняв попереднього дня, та не думає робити ніяких нових кроків у цій справі, поки не буде нових фактів.

Секретаря стейту Гола відвідала делеґація з конґресменів-демократів, котрі хочуть, щоб уряд почав уже тепер примінювати до Німеччини й Італії постанови закону про невтральність, себто трактувати їх як сторони, що воюють проти Еспанії. Гол вислухав делеґації, але не заняв у цій справі ніякого становища.

Сенатор Питмен, предсідник комітету для заграничних справ, заявив, що цей комітет, котрий, як відомо, має рішальний голос у заграничних справах, ще не бачить основ примінювати закон про невтральність.

БОРОТЬБА В КОНҐРЕСІ ЗА РОБІТНИЧЕ ЗАКОДАВСТВО.

ВАШИНҐТОН. — Перед спільним комітетом обох палат конґресу, котрий розглядає нове законодавство в робітничих справах, ставав як свідок Роберт Джексон, асистент ґенерального прокуратора, з довгою заявою, що, на погляд уряду, тепер треба передівсім обмежити вживання дитячої праці в фабриках.

Свідок висказав далі погляд, що уневажнення закону проти дитячої праці найвищим судом у 1918 році було нарушенням американської конституції. Він говорив, що судам треба відібрати це право *заявляти* самовільно про конституційність законів, ухвалених законно.

МАЙНЕРСЬКІ АДВОКАТИ ПРОЦЕСУЮТЬ ШІКАҐОВСЬКУ ПОЛІЦІЮ.

ШІКАҐО. — Сюди приїхали адвокати майнерської юнії, на чолі котрої стоїть Джан Луис, предсідник Комітету для Промислової Орґанізації, щоби почати правні кроки проти шікаґовської поліції за масакрування пікет у сталевому страйку в Савт Шікаґо минулої неділі.

ҐАЗЕТЯРСЬКА ЮНІЯ ЗА ВІДСТУПЛЕННЯ ВІД ФЕДЕРАЦІЇ ПРАЦІ.

НЮ ЙОРК. — У готелю Астор відбулися збори Ґазетярської Ґілди міста Ню Йорку в справі приналежности до Американської Федерації Праці. Збори заявилися 304 голосами проти 46 за зірвання звязку з Американською Федерацією Праці та за приступлення до Комітету для Промислової Орґанізації й припоручили делеґатам на конвенцію ґазетярської юнії так справу ставити.

На цих самих зборах ґазетярська юнія, котра покищо орґанізує редакційні сили, заявилася за те, щоб до неї приймати теж робітників з інших департаментів ґазети, наприклад з бизнесового, реклямового, департаменту циркуляції.

ЗА ОРҐАНІЗАЦІЮ ПРОФЕСІЙНИХ РОБІТНИКІВ.

НЮ ЙОРК. — Комітет для Промислової Орґанізації надав чартер ново зорґанізованій юнії професійних робітників.

Витаючи зорґанізування цеї юнії, Комітет висказав надію, що вона стане основою орґанізації всіх „біло-ковнірцевих" робітників та що переломить упередження канцелярійних і професійних робітників до робітничої орґанізації.

ФАРМЕРИ НАРІКАЮТЬ НА ДОПОМОГОВУ ЗАПЛАТУ РОБІТНИКАМ.

МІНЕОЛА (Лонґ Айленд). — Фармери з повітів Насав і Суфовк виступили з публичними жалями проти зависокої заплати, яку дає федеральний уряд допомоговим робітникам. Вони кажуть, що через високі допомогові платні фармери не можуть дістати робітників на фармерські роботи по приступній ціні.

ЗА ЗАДЕРЖАННЯ КОПОТОВОЇ ХМАРИ.

ВАШИНҐТОН. — Секретар рільництва подав до публичного відома, що адміністрація почала вже свою працю, що має на цили не дати так званій південно-західній кітловині копоту перемінитися на пустиню.

Для цеї цили створено спеціяльне бюро, котре має передівсім скоординувати всі урядові установи, що працюють у цій справі. Бюро обнимає своєю акцією коло сто повітів у стейтах: Колорадо, Канзас, Ню Мексико, Оклагома й Тексас. Фармери мають брати активну участь у цій акції. Акція обійме простір 90 мілїонів акрів. Мають змінити спосіб управи цього простору; передівсім мають перейти до травної господарки.

СТАРАЮТЬСЯ ЗНОВУ ПРИЄДНАТИ НІМЕЧЧИНУ Й ІТАЛІЮ.

Комітет невтручання в еспанські справи старається за всяку ціну знову притягнути до співпраці Італію й Німеччину, бо боїться, що відступлення тих двох держав від міжнародньої співпраці готово викликати европейську війну.

З ВЯЗНИЦІ ДО ЦЕРКВИ.

На приказ береґівської (Закарпаття) прокуратури арештувала жандармерія Францішка Аморта, коминаря, предсідника корпорації промисловців і начальника пожарників. Амортові закинено аж чотирнацять підпалів. Сидів він у вязниці 13 місяців. Тепер відбулася в тій справі розправа перед судом присяжних у Береґові. Розправа велася шість днів. Вислухано дуже багато свідків з обох сторін. Суд присяжних вкінці освободив Аморта і випустив його на волю. Прокуратор зголосив проти освободження скаргу до найвищого суду. Аморт із вязниці коло десятої години вночі пішов зараз до римо-кат. церкви в Берегові і там довго молився разом із своєю жінкою. Щоб до церкви дістатися, збудив і духовника і церковника. Цікаво зазначити, що перед арештуванням його були пожари в Севлюші на деннім порядку, а за цих тринацять місяців у Севлюші не було майже жадних пожарів.

ДОКТОРАТ ДРУКАРСТВА.

В 1940. р. має бути основана в Моґунції (Німеччина) вища типоґрафічна школа. Хто скінчить цю школу, зможе здобути в ній науковий титул — докторат друкарства. Проектодавець цеї школи є німецький ґрафік і друкар Хр. Г. Кльойкенс.

МАСОВІ РЕВІЗІЇ У ЛЬВІВСЬКИХ КНИГАРНЯХ.

У видавничій фірмі „Пшаска, Еверт і Міхальскі" у Варшаві викрали велику скількість нових видань, вартости понад 50,000 зл. Слідство виявило, що вкрадені книжки розпродано по ріжних сторонах краю. Виявилося також, що помічником злодіїв був один возний, занятий у цій фірмі. За вкрадені книжки цей возний купив собі малу площу, а на книжечці мав зложених 20 тис. зл. Частину вкрадених книжок заквестіонували в Кракові й у кількох інших містах. Дня 20. квітня слідчий виділ перевів у Львові цілий ряд ревізій у книгарнях і антикварнях у звязку зі згаданою аферою. Підчас ревізій забрали більшу скількість книжок, що походять із вище згаданого крадіжу. Забрані книжки зложили у львівському слідчому відділі.

НАЇВСЯ ТІСТОЧОК НА СМЕРТЬ.

В громаді Шея в Румунії заложилися два молодці, І. Біволь і К. Удазек, що Біволь за годину зість 50 тісточок з кремом. Хто виграє, дістане 200 леїв. Біволь за 45 хвилин зів 35 тісточок. Нараз схопили його шлункові болі. Його перевезли до лічниці й там він іще тої самої днини помер.

ЗАБОРОНЯЮТЬ ПОВІТРЯНІ РУШНИЦІ.

Рада алдерменів (лавників) у Ню Йорку ухвалила закон про заборону продажу й передержування повітряних рушниць і повітряних револьверів. Алдермани ухвалили закон, вислухавши рапорту одного алдермана про те, що в шпиталях для сліпих є тепер 500 дітей, котрі втратили зір через ріжні випадки з повітряними рушницями. Поліція теж називає ці рушниці небезпечним оруддям. За нарушення закону встановлена гривна до $50 та вязниця до 30 днів.

ЖИТТЯМ ЗАПЛАТИЛА ЗА ПСА.

Дня 21. квітня пополудні вийшла на прохід у Зимній Воді коло Львова 49-літня Катерина Белік з песиком. Нараз песик побіг на залізничий шлях. А тут уже чути було, що надїздить залізничий поїзд. Белікова кинулася за песиком, щоб зігнати його з залізничого шляху, щоб не переїхав його поїзд. У хвилині, коли Белікова була вже на рейках, показалась льокомотива. Нещасна попала під колеса поїзду й згинула на місці. Песик в останній хвилині втік; колесо паровозу відтяло йому тільки кусень хвоста. На крик людей поїзд спинили, але — запізно. Ніякого рятунку вже не було треба!

КНІГОСТРОЙ.

Так називатиметься нове совєтське місто біля Перму над Камою, що його тепер будують. Буде воно головним осередком совєтської видавничої продукції. Кошти будови обчислюють на 70 мілїонів рублів, а річна видатність видавничих заведень міста має бути — 111 мілїонів примірників. У самих друкарнях Кнігострою має працювати 3,600 складачів (зецерів).

ДИТИНА В КУФРІ.

В селі Тюшка (коло Волового, Закарпаття) із житла Гафії Калабіжки, вчительки ручних робіт, розносився страшенний сморід. Про той сморід довідалася й жандармерія та перевела домову ревізію. В однім куфрику знайшла жандармерія немовля в повнім розкладі. Вчителька призналася, що то є її незаконна дитина. Вона твердить, що дитина вродилася мертва і вона з сорому запакувала дитину до куфрика та відложила.

36-ЛІТНІЙ ДІДУСЬ.

Своєрідний рекорд осягнув 36-літній Шарль Друе в Обервіліє, недалеко Парижа. Він став наймолодшим дідусем Франції. Уродився він 1900 р. Його сімнацятьлітня донька вродила 6. листопаду 1936 р. донечку, отже 36 - літній Шарль став дідусем. Він дуже гордиться своєю внучкою і своєю новою назвою і має надію, що коли буде мати пятьдесять кілька літ — стане прадідусем. Коли добре піде і коли доживе 70 літ, стане прапрадідусем. Шарль Друе надіється, що він матиме справді те щастя стати прапрадідусем.

ВІД ЧОГО РОСТУТЬ ВОЛА?

На зборах Міжнародньої Колеґії Операторів у Ню Йорку виступив д-р Андре Кроті з рефератом про причини повстання вола. На основі довгих розслідів він дослідив розвій вола з грибка, котрий розвивається у воді й у ярині. Стара теорія говорить, що воло походить зо злого функціонування борлакової залози.

ПЕРЕЛИЦЬОВАНИЙ „ТАРАС БУЛЬБА".

Оперу М. Лисенка під цим наголовком большевики вже перелицювали: дещо скоротили, дещо написали наново, впровадили низку народніх пісень (між іншими „Зібралися всі бурлаки"), змінено лібрето, тощо. Незабаром її виставлять на сцені Державної Опери („орденоносця"), причому „творці" (в тому числі й М. Рильський) сподіваються, що новий „Тарас Бульба" буде вкладом у творчість совєтського Союзу і що здобуде собі прихильну оцінку совєтського глядача".

ВВІЧЛИВІСТЬ ДАНСЬКОЇ ПОЧТИ.

Майже в усіх европейських краях стягає почта від адресата карні оплати за невідповідне офранкування посилки чи листа. Зовсім інакше в Данії. Коли тамошня почта дістане невідповідно офранковану посилку, доклеює відповідну скількість марок, доручує адресатові, а до надавця висилає лист такого змісту:

„Переконані, що Ви не хотіли спричинити адресатові додаткові кошти, доліпили ми на Вашій посилці марки на суму... і доручили посилку на подану адресу. Тому просимо на залученій картці наліпити марку на подану суму і переслати до почтового уряду в..."

Крім таких пригадок не має почта ніякого правного засобу натиску. Одначе почта, знаючи чесність данців, певна, що в найближчому часі дістане зворот коштів.

ЗА ПЕРЕВІЗ САХАРИНИ.

На головному двірці у Львові арештовано бувшого студента праської політехніки, Івана Пасіку, у якого знайшли 5 кг. перепачкованої сахарини. В часі соймових виборів 1922 р. Пасіка стріляв до Сидора Твердохліба, що кандидував з партії „хлібоїдів". За те засуджено його на 10 літ вязниці, з якої звільнили його після 7 літ. Не маючи з чого жити, став пачкарем. Його випустили на вільну стопу.

ЗАСУД НА УКРАЇНСЬКОГО СВЯЩЕНИКА.

Рогатинське староство покарало кількакратно о. Дениса Теліщука, пароха Потока, арештом за невиконування приписів про урядову мову в листуванні з владою та в справах метрикальних. Крім цього мав ще о. Теліщук судові присуди на збірну кару 9 місяців вязниці за проступок зі 127 ст. Апеляційний суд у Львові затвердив присуд окружного суду, яким засуджено о. Теліщука на 10 місяців вязниці.

АРЕШТУВАННЯ ЗА ПРИНАЛЕЖНІСТЬ ДО ОУН

ЛУЦЬК. — У селі Ратневі, луцького повіту, поліція переводила ревізію в Филимона Шумського і знайшла тайну літературу ОУН. У Забороли під Луцьком, у мешканні Антона Поліщука знайшли інструкції цеї організації. Поліщук нібито видавав прикази, щоб запастися в зброю на випадок збройного виступу проти Польщі. Шумського, Поліщука і його брата арештували.

НАСЛІДКИ ПОГРОМУ ЖИДІВ В БЕРЕСТІ.

БЕРЕСТЯ НАД БУГОМ.—Польська преса повідомляє, що по протижидівських заворушеннях, які відбулися недавно в Бересті, лежать там по вулицях стирти товарів, у повітрі літає піря з жидівських перин, під ногами скло з побитих вікон. Чути запах нафти, оселедців, перфуми, горівки, що в деяких місцях плила ринштоками. Жидівські склепи позабивані дошками, навіски подіравлені, лямпи порозбивані. Вістка про смерть поліцая, проколеного різником-жидом, викликала відрух населення. Жиди в переполосі барикадувалися в мешканнях. Товпа розбивала жалюзії в склепах і маґазинах. З ювелірських складів напасники викидали всю біжутерію. З численних стояків із солодощами та содовою водою нема ні сліду. Жиди в Бересті втратили матеріяльно все. Тепер жидів там взагалі не видно. Йдуть арештування.

СТРУТИЛИ ЩЕ ОДНОГО ІДОЛА.

МОСКВА. — Совєтська ґазета „За індустріялізацію", яка впродовж довгих років по рабськи вихваляла директора макіївських фабрик, А. Захарія, нагло заявила, що Захарій є „ворогом народу", „троцькістом" і розтратником. Ще минулого року ставили цього большевицького провідника взірцем для всіх інших директорів фабрик, а тепер лають його останніми словами. Закидають йому, що він показався „наслідником Пятакова". Ходять чутки, що Захарія вже арештували і йому грозить доля Пятакова.

ВІРМЕНСЬКІ НАЦІОНАЛІСТИ ПРИ РОБОТІ.

МОСКВА. — Московська „Правда" повідомляє з Ериваня, що в центральному комітеті комуністичної партії у Вірменії знайшлися „вороги народу" і націоналісти. Партійний провід Вірменії — пише цей часопис — перед роком відновлений, але, як виявилося, лишилося ще багато вірменських націоналістів. Серед них знаходився у своїм часі Хандзан, провідник вірменських націоналістів. Але минулого року він помер на сухоти. Проте тепер викрили в самому центрі комуністичної партії двох приклонників Троцького, Енґібаріяна й Арізіяна, як також одного націоналістичного провідника, Товмосіяна.

ФАШИСТИ КАЖУТЬ, ЩО ДЕМОКРАТІЯ ПО ЇХ БОЦІ.

РИМ. — Фашистівська „Трибуна", обговорюючи відозву президента Рузвелта до конґресу, пише: „В Злучених Державах Америки нема збірних контрактів праці, нема платних вакацій, нема опіки уряду над старими, немічними людьми. В них нема навіть приблизно таких суспільних законів, що охороняють людську працю від визиску капіталу, які має фашистівський режім. У них є тільки один, недавно ухвалений закон, який признає робітникам і власникам фабрик нормувати обопільні контракти. Одначе самі контракти є ще далі справою будуччини, а відношення до праці є ще далі полишене вільній волі капіталу. З якої рації тоді великі демократії критикують авторитарні і тоталітарні режіми? По котрому боці є правдива демократія, демократія, яка, іншими словами, покращує, охороняє і підносить найбільше число робітників?"

В АНҐЛІЇ ВІРЯТЬ, ЩО СИТУАЦІЯ ВІДПРУЖИЛАСЯ.

ЛОНДОН. — В анґлійських політичних кругах вірять, що міжнародня політична ситуація, яка внаслідок бомбардування німецького корабля червоними літаками, а пристані Альмерії німцями була дуже загострилася, тепер відпружилася. Анґлійська і французька дипльоматія горячково працює, щоб втягнути Німеччину й Італію назад до „комітету невтручування в еспанські справи" і в той спосіб осягнути старий зглядний спокій. Правдоподібно Італія приступить назад до цього комітету, але зажадає ґарантії, що її кораблів червоні не будуть атакувати. Також склонна приступити Німеччина, яка в своїй пресі заявляє, що, давши научку еспанським червоним, вона цей випадок уважає за скінчений.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ВИЙТИ З ПАСИВНОЇ РОЛІ

Ось такими словами звертається посол д-р Степан Баран у львівськім „Ділі" до українського громадянства на Лемківщині, від Сянока по Мушину, взиваючи його „відповідно зорґанізуватися до спільної оборони перед протиукраїнською акцією теперішньої Апостольської Адміністратури". Яка це має бути активність, про це посол Баран не подає нічого реального, бо якби і написав, то всеодно польська цензура сконфіскувалаб, бо навіть те, що він приготовив для „Діла", світить білими плямами, а це значить, що потерпіло від цензури. Та всежтаки пізнати зі статті д-ра Барана одно: На Лемківщині діються дуже погані річи, йде „небезпечна гра з вогнем", а практика Апостольської Адміністратури може „викликати тільки протицерковні та протирелігійні настрої серед украïсських селян на Лемківщині". Ось тому, підкреслює д-р Баран зовсім слушно, не можна українському громадянству держатися в цій справі довше пасивної ролі, а треба братися до діяльної акції й слати писемні жа**лоби** до конґреґації для справ східньої церкви у Римі. Та саме в тих жалобах цілий сук справи.

Наш нарід мав уже велику практику з „жалобами", висиланими до Риму. Має ту практику й українська імiґрація в Америці. Тому, на нашу думку, не повинні світські провідники взивати наш нарід, іще раз до того роду „активности", з якої нема ніякої користи, чи ніяких виглядів, щоб вона могла поправити наше положення. Навпаки, заходить така небезпека, що знову знайдуться такі клерикальні круги, які в акції, що ведеться і для добра церкви, добачуватимуть згодом тільки боротьбу з церковним авторитетом, точніше з Римом, ведену на те, щоб знищити чи підкопати католицьку віру. А саме подібне переживали ми у своїм часі й тут на американському ґрунті. А далі: Ватикан добре знає, що робить. Парляментарна Репрезентація заповіла те, що тепер діється, уже давно, ще тоді, коли Ватикан творив Апостольську Адміністратуру на Лемківщині, вилучуючи Лемківщину від церковного звязку з перемиською матерньою епархією й утворюючи Адміністратуру без відома й згоди перемиського ординаріяту. Не помогли тоді нічого протести Парляментарної Репрезентації, не поможуть тепер і „жалоби" громадянства, про які пише посол Баран. Як і не поможе тут ніяка зміна релігії. Бо перехід на православя не є для нас у Польщі ніяким національним порятунком. Цеж відома річ, що православна церква є в ще більшій польській неволі ніж українська католицька. Тому політичний розум повинен наказувати світським провідникам на рідних землях під Польщею повести ввесь наш нарід, як українців католиків так і православних, до спільної боротьби проти Польщі, щоби боронити українських прав як у католицькій так і в православній церкві. І під тим кличем приступати теж і до оборони нашої церкви на Лемківщині.

БЕЗ КЕРМИ І БЕЗ ВІТРИЛ

У Польщі одна кріза здоганяє другу. І всі нарікають на брак енерґійного проводу.

Ось повстав був „Обуз зедноченя народовеґо", який з благословення міродатного чинника зачав працю консолідації панівної нації. Вже минуло досить часу, щоб зробити деякі підсумки його праці. І ті підсумки роблять ґазети. А випадають вони досить для них песимістично. Бо, як показується, властиво жадної ґрупи (польської) людности обуз не зеднав.

Був собі такий ЗЗЗ (Звйонзек Звйонзкув Заводових) — орґанізація професійна робітників, що стоять поза впливами ППС. На чолі того звйонзку стояв бувший „пепеесяк" Морачевський. Отже, не зважаючи на те, що він „прожондовец" і пілсудчик, йому не вдалося потягнути свій звйонзек до обозу.

Президент міста Варшави, Стажинський, дістав призначення зеднати для обозу міське населення. Щоб осягнути це, навіть на антижидівську демаґоґію пустився (на зїзді міст). Але і це не помогло. Ендеки лишились осторонь і до обозу їм ані не сниться приступати.

Ґенерал Ґаліца дістав припоручення зеднати для обозу село. Багато трудів поклав він коло цеї праці, але таксамо безуспішно. Ані людовці ріжних мастей, ані ніякі інші сільські угрупування до обозу не зголосилися.. Так, як було досі, так є і тепер. Поза обозом лишилися могутні осередки кристалізації польської думки і волі; поза обозом лишилася ППС, поза обозом лишилася ендеція, поза обозом лишилася молодь університетська, село, робітництво. Ну, і, само собою розуміється, українці і жиди. Ніби щоб підкреслити ще комічність ситуації, зголосився до обозу лише православний митрополит Діонисій...

Найдивніше є відношення обозу до уряду. По енунціяціях президента републики видко, що обуз має все попертя уряду за собою. Але коли питалися в провідних осіб обозу, яке їх становище до уряду, вони відповіли, що за уряд і його політику не відповідають. Положення хаотичне. Орґанізація, покликана до життя з благословення варшавського уряду, каже, що вона сама по собі, а уряд сам по собі.

І з урядом ситуація неясна. він є всемогучий, але більшости, наприклад у соймі, не має. В кількох уже питаннях сойм чи його комісії висловилися проти проєктів уряду. Знову парадоксальна ситуація: сойм, покликаний до життя урядом, сойм, якого послів вибирало не так населення, як старости, цей сойм не солідаризується з урядом..

Далі, цей уряд властиво не має урядової преси. І нераз у посуненнях чисто урядового характеру (напр. відносно присутности і промови маршала Ридза-Сміглого на одній студентській корпорації) не стрічають жадної підтримки в урядовій здавалосяб пресі. Наверх виходить, що уряд сам по собі, а преса, яка нібито здавна уходила за проурядову, сама по собі. Виходить, що сойм, створений урядом, іде собі власною стежкою, що обуз — політична орґанізація для підтримання уряду — теж іде собі власною стежкою, що преса, нібито проурядова, теж собі йде власною стежкою. А „в терені", як тут говориться, в країні, на місцях, людність орґанізується у свої власні партії і ґрупи, політичні й ідеольоґічні, а стає тих ґруп чимраз більше...

Така є тепер ситуація в Польщі. А свідчить це про те, що, вступаючи в друге десятьліття свого існування, табор травневого перевороту (1926) діла консолідації польської громадської думки і польських національних сил не доконав. Навпаки, він скорше умертвив суспільство, яке, як перед 1926 роком так і тепер, даремне чекає на оживну ідею й оживний клич.

Дві річи: одна — хотіти бути самостійним народом і патронувати іншим, а друга — досягнути того, чого хочеться В данім випадку маємо лиш голе хотіння і повний брак сил для його реалізації..

Без керми і без вітрил.

КРАДІЖ ТЮТЮНУ З ПОТЯГУ.

Між Перемишлем і Журавицею розбито залізничий ваґон, з якого вкрадено скриню винницького тютюну вартости 3,500 зл. Поліція викрила в одному перемиському шинку шайку злодіїв, до яких належала теж одна жінка. Частину вкраденого тютюну, закопаного в землю, відобрано.

МІЖНАРОДНЄ НАПРУЖЕННЯ

При кінці минулого тижня сталася в Европі подія, яка моглаб стати другим Сараєвом. Ескадра червоних літаків несподівано наїхала на патрулі німецьких, анґлійських і італійських кораблів, які спокійно стояли в малій пристані при Балеарських островах, і почали кидати на них бомби, з виразною ціллю ушкодити в першій мірі німецький корабель „Дойтшлянд". Це їм удалось. Дві тяжкі бомби трапили в корабель „Дойтшлянд" та завдали йому тяжкі втрати в людях і конструкції. Були 24 моряки вбиті і біля 80 ранені.

Німеччина відповіла на цю провокацію тим, що післала своїх пять кораблів під пристань Альмерію, що знаходиться під правлінням червоного еспанського уряду, і приказала їм бомбардувати місто. Кораблі вистрілили біля 300 набоїв з тяжких гармат і знищили багато будинків та вбили чимало людей. Після цього кораблі відїхали в інше місце.

Цей випадок сколихав міжнародню публичну опінію подібно, як у 1914 році випадок у Сараєві, в якому вбили австрійського престолонаслідника. Як відомо, випадок у Сараєві запалив всесвітню війну.

Нині ситуація ще більше напружена ніж у 1914. Тому всі бояться, що найменша іскра може запалити ладунок. А такий ладунок, біля якого вже навіть тліють льонти, уявляє собою Еспанія. Нині вже багато людей уважає еспанську горожанську війну „маленькою міжнародньою війною". Бо Еспанія представляє собою ключеву позицію, від якої залежить дальша політика майже кожної европейської держави. Вона своєю ґеополітичною позицією може дати перевагу тій, або іншій державі, тому, або іншому таборові. Тому всі держави хотілиб, щоб остаточно устаткувався в Еспанії такий уряд, з яким можна булоб навязувати дружні політичні зносини і комбінації. Фашистівські держави ніяк не хочуть, щоб там установився червоний уряд, а червоні, або „червоніючі", такі як Франція, ніяк не хочуть, щоб там установився уряд, прихильний до фашистів. Анґлія фактично не дуже собі бажає ні одних ні других: тому саме вона цілий час прямувала до створення чогось посереднього, що можна булоб назвати „правдивою демократією". Тому політика Анґлії у відношенню до Еспанії цілий час була „оригінальною". Вона виступала проти червоного валенсійського уряду, як довго той уряд знаходився під безпосередньою кермою московського амбасадора Розенберґа. Вона натискала так довго на еспанський уряд з одного боку, а на Москву з другого, аж доки Розенберг враз зі своїм штабом не забрався до Москви. Далі Анґлія працювала в тому напрямку, щоб очистити лівий уряд з радикально-соціялістичних елементів і владу передати умірқованим елементам, з якими моглиб засісти до одного стола коли вже не сам ґен. Франко, то бодай більш умірковані елементи з його ґрупи.

В останніх тижнях політика Анґлії почала вінчатись успіхами. Їй удалося цілком прихилити на свій бік Німеччину, а навіть Італія, знеохочена своїми невдачами в Еспанії, склонювалася до її політики. Здавалося, що еспанську горожанську війну вдасться покінчити.

Та ось червоні літаки, не знати ще під чиєю намовою, наїхали на міжнародню патрулю кораблів і скинули бомби на німецький корабель „Дойтшлянд". Чому якраз тепер, коли Німеччина прилучилася до політики Анґлії, щоб покінчити горожанську війну? Чому якраз тепер, коли кораблі стояли далеко від берегів Еспанії і знаходилися в стані спочинку?

Взявши всі факти під уваґу, можна прийти до висновку, що червоні міжнародні струї залякалися залагодження еспанського конфлікту в дусі анґлійської політики, бо це полагодження є проти їхніх інтересів.

Ще не знати, чим закінчиться цей випадок. Правдоподібне, що спровоковані держави не дадуться вивести з рівноваги, як цього червона міжнародня гидра собі бажає. Та всетаки цей випадок є багатомовний. Він іще раз наглядно вказує, що тим міжнароднім силам, які печуть свою печеню в Еспанії, зовсім не йде про „демократію", чи „диктатуру"; не йде про те, чи згине один, два чи десять міліонів еспанців. Їм іде про їх власні скриті і замасковані цілі.

НАОЧНИЙ СВІДОК ПРО ЕСПАНІЮ.

До Америки приїхав анґлійський ґенерал Волтер Максвил-Скат, праправнук великого анґлійського письменника Волтера Ската, який пробув в Еспанії три тижні і переїхав 3,200 миль по еспанській території, що є під правлінням ґен. Франка.

Ґенерал Скат сказав, що міжнародня пропаґанда, яка представляє ґен. Франка „диктатором", або „фашистом", є жахлива. Він не є ні диктатор, ні фашист, а побожний чоловік, який хоче завести такий суспільний устрій, що відповідав би християнським засадам. Ген. Франко навіть по своїй вродженій вдачі не надається на диктатора. Він лагідний, спокійний і скромний чоловік та має відразу до диктатури. Дослівно сказав цей анґлійський ґенерал таке:

„Я дивлюся на ґен. Франка як на чемпіона християнства проти комунізму в західній Европі. Церкви є відчинені і повні. В Еспанії, Франковій Еспанії, є слідне подиву гідне відродження релігійного підйому. Там панує цілковитий порядок і спокій. Нема ніяких обмежень щодо продажу і споживання харчів.

„Пропаґанда є шалено хитра в роздмухуванню німецької й італійської помочі", говорив далі ґенерал Скат. „В армії Франка нема більше як 7,000 до 8,000 німців, які одначе виконують механічні роботи і за контрактом не вільно їх післати у фронтові лінії. Нема також більше як 30,000 італійських вояків, на цілу Франкову армію, що начисляє 300,000 до 400,000 вояків".

Ґенерал Скат також розвідував, скільки приблизно чужинців бореться по стороні лівих. У тій справі він дослівно сказав:

„Ґенеральний штаб у Саляманці поінформував мене, що за його обчисленнями число міжнародніх добровольців, що бореться проти них в Еспанії, виносить 200,000. Але це може перевищене. Я вірю, що там є щонайменше шіснацять міжнародніх бриґад, які мають у собі зорґанізованих чужинців щонайменше 100,000".

Що оцінка ґенерала Ската є дуже правдоподібна, доказує ще і той факт, що ще донедавна лівий штаб у своїх звідомленнях подавав про участь „дванацятої міжнародньої бриґади". Потім звідомлення лівого штабу почали вперто промовчувати згадки про міжнародні бриґади.

ЧИ КОРИСТАЄМО ЗІ ШКІЛ І НАУКИ В УКРАЇНІ ПІД СОВЄТАМИ?

У львівськім „Новім Часі" відповідає п. Микола Андрусяк на таке питаня: „Чи потрібний західнім українцям (галичанам) доступ до теперішніх високих шкіл і наукових установ на Наддніпрянщині під совєтським режімом?" Є це свого роду відповідь на статтю „Діла", в якій при обговоренню наукових установ Наддніпрянщини сказано, що „всеж вони по змозі працюють для добра української науки". Ця відповідь п. Андрусяка звучить ось так:

„Не можемо опрокидувати наведених слів автора, бо треба признати, що в ділянці природописних, математичних і лікарських наук на Придніпрянщині навіть під большевицьким обухом всетаки щось робиться. Натомісць не можемо прилучитися до жалю автора з того приводу, що „частина нашого народу, по цей бік ризького кордону, відділена цілком від свого матернього пня, не має ніякої змоги користати з усіх цих високих шкіл та наукових установ, бож ані наші вчені, ані наша молодь не мають туди ніякого доступу". Читаємо й дивуємося, як можна таке писати після того, як на Соловках опинилися навіть колишні пропаґатори радянофільства в Галичині, як совєтський уряд положив свою тяжку руку на всякі досліди з ділянки українознавства в українському національному дусі. Те, що у високих школах і наукових установах Наддніпрянщини панує й тепер українська мова, до якої одначе совєтські власті стараються ввести якнайбільше висловів, запозичених з російської, не повинно заманювати туди ні наших учених, ні нашої молоді; бо большевики послугуються українською мовою тільки на те, щоби защіпити українцям „марксо-ленінсько-сталінський" світогляд, що властиво покривається з всеросійським національним патріотизмом. Колись, за царського режіму, історичні статті російською мовою в „Киевск-ій Старин-і" виховували наддніпрянське громадянство в українському національному дусі; тепер статті в большевицьких видавництвах українською мовою можуть тільки викривити українську національну душу. Ми можемо жаліти, що тепер цілком поперервані звязки між нами й нашими братами - наддніпрянцями, але ніяк не можемо нарікати на те, що не маємо доступу до тієї духової поживи, що її мають своєю рідною мовою наші брати наддніпрянці. Навпаки, мусимо співчувати їм у тому, що вони своєю рідною українською мовою дістають отруту для своєї української душі, та бажати, щоб ця отрута не витиснула свого тавра на українському орґанізмі. Очевидно, через те, що всякі звязки між нами й наддніпрянцями перервані, протиділати цьому лиху, на жаль, покищо не можемо. Та думка про визволення наших братів з большевицького пекла не повинна нас ніколи покидати".

РАДІО ПРИЙМАЧ У ЛЮДСЬКІМ УСІ.

Радіо дало змогу людям порозуміватись на всіх кінцях світу. Недавно випродукували у Ґлесґові першу серію радіоприймачів, не багато більших від зернятка фасолі.

Маленький детектор має промір 23 мм., висоту 15 мм. і можна його зовсім легко примістити в людськім усі. Такий мініятурний детектор важить 30 ґр. Реґулювати можна цей апарат при помочі малої шпильочки, закінченої головкою. Назвище конструктора тримають у гострій тайні. Імовірно є він ученим, який працює для армії Великої Британії.

Богдан Жарський.

ГЕРОЙСТВО

III.

Одного дня вранці наші старшини врадили віддати форт, щоб рятувати мужву від голодової смерти. Миттю ця радісна для нас вістка пронеслася по форті. В нас не відігравало ролі жадне почування обовязку вдержати для Франції форт, бож на сто пятьдесять люда ледви третина признавала своє французьке походження. В недалекій перспективі бачили ми кінець голоду й повні ведра холодної води. А вже найбільше з нас усіх тішився четар Анрі. Назвище — байдуже. Ви напевно про нього багато читали. Був час, коли про нього писала кожна ґазета.

Він був наймолодший між нами. Високий, стрункий і гарний із обличчя, зовсім підхожий до нашого рівеня. До рівеня світових розбийголов, ще не з одної печі їли хліб і ще не з одної вибиралися їсти. Четар Анрі був типом спокійним, зовсім на вояка не похожим. Любив книжки, а мав їх цілі стоси; казали ті, що його знали ще з давніших часів, що і дівчатами не гордив, в кожному разі на героя це був матеріял ніяк не підходячий. До леґії вступив не з любови до батьківщини, щоб хоронити її границі, але по якомусь нещасливому коханні, що глибоко врилося в його серце. (Так принайменше говорили камрати).

Десь коло полудня вислано парляментарів до чорних. Вони, очевидно, дуже радо згодилися на наше предложення: себто, ми віддавали їм форт із повним припасом воєнного матеріялу, а самі в повному виряді відходили на місце постою нашого матерного полку. Нас построїли в два ряди, й наш сотник — старий і вже солідно підтоптаний чоловяга — вийшов і зачав, як звичайно, нудно й безконечно повчати. Говорив нам, як маємо задержати гідність французьких непоборних вояків перед тими цапообразами бушменами, а врешті викликав четаря Анрі.

Ми здивовано ждали, що з того вийде. Полковник підійшов до Анрі.

— Четарю, у ваші руки передаю форт. Іменую вас його комендантом і думаю, що колиб, не дай Боже, ця чорна голота зуміла якимсь чином дістатися до форту, ви зробите, що вам наказуватиме честь французького старшини.

Скомандували „струнко" й комендант форту відібрав свою останню дефіляду. Ми вийшли із форту, де провели багато прикрих днів. Мовчки перейшли ми попри табор чорних, які, не чекаючи нашого відходу, метнулись у відкриті брами форту. Тоді старий сотник закомандував стати. Ми стали. А на приказ приготовити кріси до сальви, виконали його. І з готовими крісами до стрілу гляділи на форт. А він стояв увесь обліплений чорною галайстрою. Так хвилину було тихо. А далі старий форт хитнувся, немов пробуджений із довгого сну велит. Задрижав і похилився набік. З його боку бухнуло полумя і вслід за тим задрижала земля. Все зникло в хмарі диму й пороху. Тоді старий сотник крикнув:

— Слава героєві — комендантові Анрі! Нехай живе Франція!

І пророкотіла почесна сальва. Сальва на славу героя Анрі!

(Кінець).

Учитель: Шпіґельман, скажи мені, коли вмер Наполеон?

Ученик: Я навіть не знав, що він був хорий!

Жінка (до чоловіка, що вернувся до дому пізно вночі): Ти відки вертаєшся?

Чоловік: З відчиту.

Жінка: Що?! В другій годині вночі з відчиту!?

Чоловік: Бачиш, прелеґент дуже загикувався і відчит так протягнувся.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

І ВОНИ РЕФОРМУЮТЬ.

Комітет учителів одної вищої школи в Ню Йорку виступив по дво-літніх розслідах з проєктом реформи навчання англійської мови.

У нас частенько чувати заклики до усталення мови. На одних нарадах зовсім недавно чув я домагання, щоб ми вже раз почали писати кожне слово одним способом, так, щоб читачі знали, що правильне, а що неправильне.

Тимчасом проєкт реформи навчання англійської мови значить по суті якраз те, що ці правила навчання, які досі були приняті в школах Ню Йорку, мають бути в дечому змінені.

І, очевидно, не на все: за якись час знайдуться люди, що будуть реформувати цю реформу. Нема в тому нічого ненормального: причина в тому, що життя не стоїть, а поступає, і поступає з ним мова, котра служить життю.

ЯК УЧИТИ МОВИ?

Комітет учителів, що придумав новий проєкт реформи навчання англійської мови в публичних школах, радить передівсім учителям дивитися не за тим, як школярі пишуть, а за тим, як школярі говорять.

Далі радить не старатися вбивати ученикам граматичні правила як щось, що не дається зміняти, а пояснювати мовні правила свобідніше.

Він радить дивитися не лише за мовою, вживаною в клясичних (взірцевих) творах, але й за мовою, вживаною в бесіді. Отже не треба брати матеріялу до навчання говореної мови з великих письменників, але з ґазет, радія, вулиці, крамниці й дому.

ШКОЛА, ЧИ ВЯЗНИЦЯ?

Провідну думку, що лягла в основу цеї реформи, один член комісії висказав у цей спосіб:

„Діти занадто часто ходять до школи з почуттям, немовби вони йшли до тюрми. Це не є ціллю вищої освіти. Діти повинні покидати школу з почуттям вдоволення й з почуттям досягів".

Старі педаґоґи виходили з заложення, що без муки нема науки, з чого вони робили часто висновок, що чим більше цеї муки, тим краща наука.

КРИТИКУЮТЬ ПОЕТІВ.

В американських ґазетах і журналах можна все стрінути немало відгуків на недавно видані поезії американських поетів.

У критиці свіжо виданої збірки поезій Р. П. Блекмура один критик підносить такі питання: чи мають його поезії пропорцію? чи є в них рівновага між внутрішнім душевним напруженням та зверхнім образом цього напруження?

Ці питання цікаві тому, що в тих поезіях, котрих останніми часами прийшло так багато до нашої ґазети, якраз нема цеї пропорції, рівноваги між внутрішнім напруженням і зверхнім висказом цього напруження.

Коли, наприклад, Шевченко писав поезію в честь Котляревського, то ми відчуваємо, що тут сила Шевченкової поезії відповідала величі діла, яке зробив для української мови, літератури й справи Котляревський. Та чи є така рівновага між внутрішнім напруженням з приводу поезій молодого українського поета в Америці й висказом цього напруження іншим українським поетам в Америці?

ЧИ ЦЕ ТАК ГЕРОЇ?

Один український поет в Америці присилає нам поезію, що нібито представляє промову, чи лист українського бойовика, суодженого на смерть, до своєї матери.

Форма не лише оправдана, але загально принята. Вона дає нагоду поетові висказати найімтимніші думки людини в хвилі великого напруження.

Одначе чи можемо це признати, як поет пише, що нібито бойовик говорить матері:

Гей, не плач за мною, мамо,
Сліз даром не проливай,
Бо я гину по геройськи,
За свій рідний, любий край.

Звісно, гинуть бойєвики за рідний край і є в цьому геройство, але чи скаже таке своїй матері, або цілому народові герой про своє геройство?

І цю думку поет повторяє кілька разів на ріжний лад, а потім знов кінчить:

Тож не плач. Обітри слези,
Будь здорова та прощай,
Бо я гину по геройськи
За свій нарід, за свій край.

ЧИ ВІН СУМУЄ?

Весна, звичайно, розбуджує в людині настрої, які деякі люди стараються вилити на папір поезією. Через те на весну зявляється багато поетів. І росте число весняних поезій. І йдуть вони як пошесть. Напише один, пише зараз другий, начеб і він хотів показати, що й він не гусак, що даром перо носить.

Це все самозрозуміле, одначе такі весняні поезії частенько не мають у собі якраз того настрою, або нема його стільки, щоб він аж у поезію виливався. Ось, наприклад, пише нам один весняний поет:

О, Господи, в Тебе сила.
Щоб Ти, Боже, дав ми крила,
Полетів бим, дем родився,
В рідну землю подивився́б.

Подививсь бим в рідні села,
Чи молодіж там весела,
Подививсь бим в рідне поле,
Чи там мій брат плугом оре.

Полетів би в гори ліси,
Там, де гуцул вівці пасе,
І виграє на сопілці
Щоби пасли траву вівці.

І так далі.

Чи є в цих побажаннях мати крила, побачити рідне поле, чи брат плугом оре, і подивитися на ліси й гори, чи гуцул виграє на сопілці, щоби пасли траву вівці, стільки напруження, щоб з цього могла повстати справжня поезія? Чи видно з цих висказів таке почування, що воно своєю силою аж заставить відчути нас, котрі його або зовсім не маємо або, як маємо, то ми його несвідомі?

Чи не були ці річи сказані вже тисячу разів, і чи не були вони сказані вже багато краще й сильніше? Пощо їх говорити тисячу перший раз, і то ще тоді, як не висказується цього ані сильніше, ані навіть так сильно, ані навіть не інакше, як це робили інші?

— Вашого першого чоловіка я дуже добре знав. То був порядний, чесний... Шкода, що так скоро помер.

— А бачите, пане Котик, мій теперішній чоловік також каже, що то велика шкода, що він так скоро помер!

— Чи ви вже говорили коли до радія?

— Говорити не говорив, а кричав, як зіпсулося!

Пані (до продавця цвітів): А чи ви можете ґарантувати, що цей какт цвіте раз на сто літ?

Продавець: Зовсім певно; колиж не зацвив би, прошу мені його принести назад, а я зверну пані гроші!

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ПОРА СКІНЧИТИ З ДЕМАҐОҐІЄЮ.

Всі ми знаємо про цю аґітацію, яку ведено перед останньою конвенцією У. Н. Союзу, коли то як делеґати і відділи так і поодинокі громадяни одержували ріжні письма і відозви з ріжними наклепами. І знаємо, що й на конвенції засипувано делеґатів цілими стосами таких відозв і летючок. Знаємо далі, що була й ґазета, яка від ряду місяців шкалювала наших діячів, наш орґан, а то й нашу орґанізацію. А навіть на конвенції були змагання вмовити в делеґатів, що є якась зла господарка в нашій орґанізації, чи що наш орґан не має здорової національно - політичної лінії. Так, все це було. Але — минулося. Так принаймні повинно здаватися кожній здорово думаючій людині, що повинна радіти, що всі ці наклепи виявилися безосновними, та що наша орґанізація осталася надалі в руках чесного й вмілого проводу. Бож це є виразом великої нашої свідомости і національної карности, коли наші вибранці на конвенції не тільки що не далися захопити демаґоґічним покликам і погрозам, але ще й демаґоґію наталврували. Хто був на конвенції, той переконався, що це дуже добре сталося, що вибрано місто Вашинґтон на конвенцію нашої найкращої народньої установи, якою ми могли погордитися перед американськими сенаторами і іншими визначними людьми. Кожний міг теж наочно переконатися, що провід конвенції докладав усіх людських зусиль, щоб конвенція була ведена дійсно по демократичному, щоб кожний, наскільки це було тільки можливе, міг дістати голос і виговоритись. І це все делеґати бачили і тому набрали переконання, що уряд не хотів нічого закрити чи затаювати, що саме він домагався, щоби була вияснена найменша дрібниця, та що саме отсі вияснення виявили ясно й отверто, що вся господарка орґанізації була ведена совісно, а те все, що мало місце в орґані У. Н. Союзу, було добре обдумане й мало на увазі ніщо інше, а тільки добро загальне й добро нашої орґанізації.

Нащо я це все пригадую? А на те, що думаю, що ці справи повинніб бути передані тепер конвенційними делеґатами нашому членству по відділах, і то для нашого власного добра і справедливости та чесности. Я певний, що більшість делеґатів поступить в такий, а не інакший спосіб. Але заразом твердж, що є й такі делеґати, які далі послуґуються демаґоґією і далі повторюють старі сплетні, та ще до них нові додають. Я сам був у відділі свідком справоздання одного з таких делеґатів - демаґоґів.

Не хочу подавати назви місцевости, ні відділу, ні делеґата, бо не хочу, щоб на тім потерпіла добра слава громади і відділу. Але мушу цю справу піднести, бо бачу, що таке поступовання декого з „незадоволених" делеґатів наносить шкоду орґанізації й справі, а крім цього дуже погано відбивається на молоді. Дав би Бог, щоб таких „незадоволених" амбітників було мало. Навіть дійсно вірю, що їх є дуже і дуже мало. Але як вони є, то треба свідомому нашому членству дати таким амбітникам відповідну відправу. Бо вже пора скінчити з кириною, бо треба братися до нової праці.

Мені здається, що остання конвенція У. Н. Союзу була історичною: і місце конвенції, і голоси американської преси, і пропаґанда при помочі радія чи сенаторів і конґресменів, і постанови щодо обезпечення чи ґазети, і поширення уряду та притягнення молодих сил до головного уряду. Все те вказує, що У. Н. Союз дійсно модернізується, себто знову поступає вперед. Це тільки може не подобатись людям старого типу, що противні поступові, що не розуміють нових часів. Зате загал членства може тільки радіти з таких змін і з такого нового духа в орґанізації.

Член У. Н. Союзу.

З СОВЄТСЬКОГО ГУМОРУ.

Як тов. Контюнузов порадив собі зі служницею.

Подружній парі Контюнузовим життя укладалось би як по маслі, якби не служниця Варвара. Обоє вони були молоді, жили добре, навіть кохались, тільки Варвара затроювала їм життя. Насуплива, відлива, лінива, незачесана — справжня відьма... Як позбутись такої „пролетарки" із проф-союзу?

Товариш Контюнузов пустився на хитрощі. Пішов до „Заґсу" і заявив:

— Хочу розвестись.

— Розвестись? будь ласка. Печатка, підпис — і готово!

Контюнузов вернувся домів. Варвара мила горшки і воркотіла. Контюнузов сказав до неї.

— Моя кохана, люблю тебе. Хочеш вийти за мене заміж?

Варвара вперше у житті усміхнулась. По пів години була вже з Контюнузовом у Заґсі. „Хочемо женитися"...

Коли виходили, Контюнузов шепнув свіжо-спеченій подрузі:

— Іди домів. Я побіжу за ділом і згодом вернусь.

Варвара пішла, а Контюнузов постояв хвилинку на вулиці і потім знову пішов у Заґс.

— Хочу розвестись.

— Розвестись? Будь ласка! Печатка, підпис — і готово!

Дома ждала розніжнена Варвара Контюнузова в піжамі.

— Поцілуй мене, серденько!

Контюнузов вишкірився до неї:

— Малпа, дурна! Таки зараз! Поки ти була домашньою робітницею, я не міг тебе вигнати. А тепер — ти ніщо! Розумієш? Геть!

За пів години Контюнузови були знов в. Заґсі.

Печатка, підпис — і подружжя знову була зареєстроване.

БУРШТИН.

Бурштин, відомий тепер у всіх цивілізованих країнах у формі біжутерії та бюркових виробів, у старинних часах носили найгарніші жінки. Фенікійці й асирійці прикрашували свої жінки лише бурштинами. Жінка цісаря Нерона носила бурштинову біжутерію.

Не всі знають, що бурштин є радіоактивний, що вживають його до всяких ізоляцій та що в наших часах він конечний в електричних лябораторіях, при виробі амплифікаторових ламп, при телефотографічних апаратах і до виробу апаратур для звукових фільм.

Навіть у медицині вживають бурштину, а саме як рурочки при трансфузії крови. Бурштин це одинока матерія, в якій не сціпляється кров.

У багатьох краях, головнож у Франції, майже всі діти носять намиста (коралі) з бурштину. Є народнє повіря, що бурштин злагіднює болі, коли дитині виколюються зуби. А в деяких околицях мамки носять бурштинові коралі, щоб не втратити молока. В гірських околицях вірять, що бурштин охороняє від воля (ґушу, підгорля) і т. п.

У середньовічних часах у Римі, в Греції та на Далекому Сході бурштин мав вартість більшу ніж золото: дорівнював перлам і брилянтам. Деколи користувалися бурштином як обіговою монетою, а тоді великий шматок бурштину більше був варт ніж невільник. У державному зумею в Римі є монета з бурштину, зроблена в честь Неронової жінки. На монеті є образок із латинським написом: „Попеа-Сабіна Нероніс Імп. Уксор" (Попеа-Сабіна Нерона Цісаря Жінка).

Кількасот літ тому бурштину вживали як універсального ліку проти найріжніших недуг. До наших часів заховалося багато документів славних лікарів, як нпр. Аріцена, арабського лікаря, Деокуріда, лікаря чеха. Цей останній став славний завдяки гомеопатії та книжці п. н. „Де матерія медіка", яку аж до 1700. року признавали в усіх лікарських осередках. У 1822 році появилася книжка Ерша та Грубера, в якій подано понад 200 рецепт, що їх головним складником був бурштин.

— Я мала чудовий сон!

— Що тобі снилося?

— Що ти мені купив чудове намисто!

— Слава Богу! Тепер уже перестанеш виговорювати, що я скупий!

— А це що!? Перед хвилинкою я дала вам квodра, а ви вже йдете до салуну!

— О перепрошую! З моїми грішми я можу робити, що мені захочеться!

ВІДОЗВА

ДО ОДНОСЕЛЬЧАН КАПУСТИНЕЦЬКОГО ЛІСУ, ПОВ. ЗБАРАЖ.

У збаразькому повіті культурно-освітня праця, — можна сказати, розвивається найкраще зі всіх повітів. Майже у кожному селі є читальня „Просвіти". Тільки в чотирьох малих присілках нема. Але і там сподіваємося небавом побачити читальні „Просвіти", хоч не багато в них є людей.

Бо освіта це важна річ. Ми мусимо добре визнаватися в нашім положенню; мусимо знати, чого хочемо і як це осягнути. Ми далі повинні знати, що тому, що ми є поневолена нація, мусимо бути готові на жертви.

Тепер по наших селах зростають щораз нові кадри свідомої української молоді, яка розуміє свої завдання. Для характеристики наведемо наше сільце, чи радше присілок, Капустинецький Ліс, у якому є ледви 28 хат і 70 людей. У тому числі є 8 хат латинників-поляків. Та хоч яке мале є число наших громадян, то проте і тут зродилася гадка заснувати читальню „Просвіти". Це й було виконане ще в 1929 році. Спершу праця йшла пиняво, тяжко. Бракувало фондів, бракувало ініціятиви, вкінці бракувало інтелігентних людей, без яких бодай на початку було годі обійтися. Та з часом усе налаштувалось і праця поплила скорим темпом. Зпочатку було всього 28 до 30 членів, а тепер маємо 65. Зпочатку бібліотека складалася з кількох книжок, а тепер маємо 360. Що більше: читальня Капустинецького Лісу відчула потребу самовиховання молоді й почала гуртувати її в самоосвітньому гуртку. Бо зрозуміла річ, що молодь це найкращий елемент, цвіт України. Під цю пору вона родиться і зростає в муках і терпіннях, мусить працювати для ідеї, мусить віддаватися всеціло потребам нації, як того вимагає пора.

Тому, що молодь треба вміло повести. Треба вишколювати здорові, незіпсуті і нічим незасмічені душі молоді. Це завдання поставив собі згаданий кружок самоосвітників, до якого вписалося 9 душ найкращих одиниць нашого дorосту.

І було би все гаразд, тільки є одна журба: бракувало нам досі домівки, без якої годі обійтися. Над тим питанням місцеві свідомі громадяни застановлялись і по вісьмох роках підготовки знайшли такий вихід, що купили свій власний Народній Дім за 1,520 злотих.

На покриття коштів купна члени зложили з добровільних датків коло 900 злотих. Решта залишилася в довгах. Тому, що в нас нема заможніших одиниць, наше село звертається з проханням до заокеанських земляків, щоб дали нам хоч невелику піддержку у такому скрутному часі. Ми знаємо і розуміємо, що відносини в Злучених Державах Америки також не такі світлі, як були колись. Але всетаки там значно краще. Ваш добровільний даток буде для нас великою полекшею і стане рівночасно доказом, що у Вас іще жевріє любов до своєї батьківщини, до свого народу. Це буде також доказом, що хоч наш великий нарід розбитий і розсіяний по світі, то проте його лучить одна велика ідея.

За виділ читальні „Просвіти" в Капустинецькім Лісі:

Семко Гарматюк,
Іван Серединський.

З огляду на те, що в Америці перебуває мале число бувших громадян Капустинецького Лісу, та й вони є порозкидані всюди по Америці і Канаді, тому кожний з них мусить діяти окремо. Отсею дорогою й підписана причиняється до прохання помогти рідному селу, засилаючи жертви на адресу тамошньої місцевої читальні „Просвіти". Тим ми поможемо нашим братам у їх змаганнях за краще завтра.

Анна Серединська Захарчук.

Співучий ансамбль п. М. Скоробогача з Ню Йорку виступить на Українськім Дні в CENTRAL PARK BETWEEN BETHLEHEM AND ALLENTOWN, PA., у неділю, 6-го червня (JUNE) ц. р.

ЛЮДСЬКА ГОЛОВА ЯК ПОЧТОВА ПОСИЛКА.

У північній частині індійської провінції Бурма панують усе ще прастарі дикі звичаї. Так, між іншим, не цінять дуже людського життя, коли дана особа належить до іншого, ворожого племени. Навпаки, високо цінять духа покійника, коли він із того самого племени. Тому стараються ніколи не допустити до того, щоби тіло покійника осталося десь поза батьківщиною племени, до якого належав покійник. Коли трапиться, що якийсь член племени помре десь поза територією свого племени, тоді обовязком членів племени є, його тіло або бодай саму голову доставити у батьківщину.

Недавно два бурманські племена посперечалися між собою. Із суперечки прийшло до завзятого бою на життя та смерть. У бою згинув теж ватажок одного племени. Переможці держучись старого звичаю, відрубали трупові голову, а потім запакували та хотіли переслати як посилку для племени, якого ватажком був покійник. Цієї небуденної посилки почта, самособою, не хотіла приняти. Та туземці дуже просили, щоб почта таки приняла посилку, тому почтар знайщовся у прикрому положенні. Звернувся за порадою до своєї управи, щоб вона порішила справу тієї незвичайної посилки. Так ця справа прийшла до управи в провінції Мадалей. Управа мусіла видати оригінальне рішення. Розпорядок каже: „Не є дозволено почтовим урядам приймати для пересилки частини трупа, як почтові посилки. Цей розпорядок зовсім не маю на меті пошкодити моральному праву покійникових свояків розпоряджати тілом покійника. Та тому, що в почтовому правильнику такі посилки не передбачені, їх заборонюється".

Чоловік: Ти купила собі знову нову суконку? А миж мали щадити!

Жінка: Таж сам подивися, що ця нова суконка має багато менше крапок ніж стара!

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ТАРЗАН І БОГИНЯ МАЇВ.

(33)

Хоч священик Дормунд попереджував Тарзана про небезпечні перешкоди, що він їх може зустріти на шляху до „затраченої столиці", то проте це Тарзана не відстрашило. Коли він уже мав відїздити, підійшла до нього Юля Дейл і сказала: „Я поїду з вами". Хоч Юля була відважна дівчина, проте Тарзан рішуче відкинув її пропозицію.

„Я певно стану вам у помочі", настоювала Юля. „Я знаю багато дечого про цей край. А крім того я помагала майорові відчитувати незнані документи. Багато з тих річей задержалося мені в памяті. Я знаю, наприклад, як має виглядати вхід до затраченої столиці. Прошу, прошу вас, візьміть мене з собою", настоювала дівчина.

Тарзан вагався. Він знав дуже добре, що присутність дівчини в небезпечних виправах є великою перешкодою. Бо замість звертати увагу на ворога, треба цілий час думати, чи не грозить їй яка небезпека. Та з другого боку те, що знала Юля, могло дійсно стати в пригоді. Тому він по короткій надумі згодився її взяти з собою.

До товариства прилучився також Джордж. Впродовж короткого часу їх приязни Тарзан вспів цілком приєднати до себе цього вірного секретаря Мартлінга. Джорджові надзвичайно подобалася Тарзанова сила й відвага. В той спосіб товариство знову всідало на віз, щоб удруге пуститися в невідому і небезпечну дорогу до „затраченої столиці".